

Ілліна Ольга Володимирівна
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних технологій
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ САМОВИХОВАННЯ

Будь-яка діяльність буде неефективною, якщо вона характеризується відсутністю поставлених цілей та очікуваних результатів. Розгляд самовиховання як певного виду діяльності, пов'язаного з роботою особистості над собою з метою виховання позитивних якостей, робить можливим застосування у процесі самовиховання технологічного підходу.

Не існує однозначного визначення процесу самовиховання. Самовиховання розглядається як освітньо-виховна робота особистості; прагнення людини виховати себе і діяльність із здійснення цього прагнення; свідомо цілеспрямована діяльність людини з удосконалення своєї особистості; свідомо планомірна робота над собою, спрямована на формування таких якостей особистості, які відповідають вимогам суспільства та особистій програмі розвитку; свідомо діяльність, спрямована на щонайповнішу реалізацію людиною себе як особистості тощо.

Оскільки застосування технологічного підходу передбачає розуміння самовиховання як особливого виду діяльності, доречним є опора на класичне визначення самовиховання, яке дають А. Бодальов та О. Ковальов. Вони розглядають самовиховання як свідому, планову, систематичну роботу над собою з метою вдосконалення або формування нових якостей власної особистості, які необхідні для плідної діяльності у теперішньому і майбутньому [2, с. 5].

У широкому розумінні технологія – це спосіб здійснення діяльності на основі її раціонального поділу на процедури і операції з їх наступною координацією та вибором оптимальних засобів і методів їх виконання [1, с. 278]. Отже, застосовуючи технологічний підхід, будемо розглядати процес самовиховання як єдність цілей, змісту, форм, методів та результатів проектування процесу зміни власної особистості.

Діяльність з самовиховання та самовдосконалення необхідно починати з постановки цілей, але для цього необхідно вирішити, якою людиною ми хочемо стати і що можливо досягти з того, що ми бажаємо. Прагнучи здійснити свої плани, ми повинні виходити з наших власних можливостей і можливостей суспільства. Зрозуміло, що віддалені цілі не можливо спланувати детально, до того ж в процесі життя вони будуть змінюватись, але найближчі цілі повинні бути чітко окресленими. Більш того, їх необхідно розділити на етапи. Це робить можливим контроль за виконанням, дає почуття задоволення від досягнутого, сповнює вірою у власні сили.

Поставлені цілі необхідно зіставити з нашими реальними можливостями, а для цього підвести баланс власного «Я». Потім, відповідно до одержаних фактів, скоригувати свої цілі й розробити план розвитку. Програма самовиховання, на думку Л. Нечипоренко, включає мету, основні задачі та етапи розвитку індивідуальних якостей. До методів самовиховної діяльності цей автор відносить самоінформацію, самопереконавання, самоконтроль, самовправи, самонавіювання та аутотренінг, робота з книгою та конспектом, швидкочитання [3, с. 63-64].

Для того, щоб підвести баланс власного «Я», необхідно:

- скласти список-оцінку окремих характеристик нашої особистості відповідно до різних сфер життя;
- виходячи з цих оцінок і наших цілей, проаналізувати властивості, здібності і вміння, які варто виробити в собі, а яких, навпаки, поступово позбутися;
- обміркувати, яким чином цього можна досягти;
- визначити, що є першочерговим, а що – другорядним;
- встановити терміни виконання поставлених завдань.

При цьому всі завдання необхідно розділяти на етапи і визначати терміни виконання кожного з них. Виконання проміжних етапів контролювати. Після розв'язання будь-якого завдання треба проводити аналіз і відзначати, що робили добре, а що погано. Відповідно коректувати свою діяльність в майбутньому. Основними засобами в цьому процесі Л. Рувинский та О. Соловьева вважають самозобов'язання, самоконтроль і самонаказ [4, с. 53].

Одже, процес самовиховання буде ефективним за умови поділу його на процедури і операції з їх наступною координацією та вибором оптимальних засобів і методів їх виконання. Такий процес нерозривно пов'язаний з самоуправлінням, спрямований на усвідомлену та цілеспрямовану зміну своєї особистості та відбувається із застосування технологічного підходу.

Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення проблем розробки технологій самовиховання.

Література

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. М.: Педагогика, 1989. 302 с.
2. Ковалев А. Г., Бодалев А. А. Психология и педагогика самовоспитания. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та. 1958. 90 с.
3. Нечипоренко Л. С. Педагогична культура. Х.: ХДУ, 1993. 145 с.
4. Рувинский Л. И., Соловьева А. Е. Психология самовоспитания: учеб. пособие по спецкурсу для студентов пед. ин-тов. М.: Просвещение, 1982. 143 с.